

Porgy és Bess Budapesten

Február 6-án és 8-án, két parhuzamos szereposztásban mutatják be az Erkel Színházban Gershwin egyetlen operáját, a Porgy és Bess-t, Mikó András rendezésében, Makaj Péter díszleteivel és jelmezeivel.

A premier egyben magyarországi bemutatás is lesz, mert az opera hazai színpadon teljes egészében most kerül először előadásra.

Kedvezőbbek a piaci árak

A januári zöldség-gyümölcs árak az elmúlt év azonos időszakához képest általában kedvezően alakultak. Az almát például idén kilonként 4 forinttal alacsonyabb áron lehetett január közepén megvásárolni.

A fővárosi és vidéki piacokon kilonként 30 fillérrel olcsóbb volt a burgonya és 1,30 forinttal a sárgarépa. Különösen a burgonya árának csökkenése figyelemre méltó, mert ebből a fontos cikkből az év első két hetében háromszor mássalval kevesebbet szállítottak a budapesti piacokra, mint az elmúlt esztendő azonos időszakában. A kereslet visszaesése — ami egyúttal az ár csökkenését is eredményezte — a kereskedelem szakemberei szerint azzal magyarázható, hogy a fővárosi háztartások késő ősszel előrelátóan gondoskodtak a burgonya téli beszerzéséről. A fejeskáposzta — a termelői értékesítési adatok szerint — kilonként 40 fillérrel volt olcsóbb és a karalábét is 20-40 fillérrel olcsóbban vehették meg a háziasszonyok.

Az összesítés szerint kivétel a vöröshagyma, amelynek kilója a szakkereskedelmi vállalatok üzleteiben 1,60 forinttal volt drágább, mint 1969 januárjában. A kelkáposzta ára a fővárosi piacon szintén valamivel kedvezőtlenebbül alakult a tavalyinál, de itt csak kilonként 20-30 filléres emelkedésről van szó.

Tarján teremtése

12. A tervezés közbeni gondokról

Az új városrész tervező főmérnöke így folytatja ismertetőjét:

A tervező nem lakótelepet akar építeni. Hogy aztán a végén mégis az lesz belőle, vagy legalábbis sokan annak látják, s ezt meg is lehet érteni, annak sok oka van. Elsősorban az, hogy nemcsak hazánkban, más országokban is, lényegében teljesen azonos feltételek állnak rendelkezésünkre. A technológiai eljárások tekintetében. Ha valaki Debrecenben tervez, akkor a debreceni házigyár termékeit használja, ami megegyezik a szegedi házigyárral. Ezért az épületek egyformák lesznek Szegeden is, Debrecenben is, külföldön is. Megmarad az épületeknek egymáshoz viszonyított helyzete. Azzal sem sokat lehet játszani. Vagy hosszú házakat csinálunk, s arra irányítom végül a többleket. A daruzási, közművesítési, távfűtési problémák is meghatározzák az épületek elrendezését, ezek a kötétségek megfogják a tervező kezét. Megmarad hát az új városrész egységeinek kialakítási lehetősége. És majdnem csupán csak ez a módszer teszi lehetővé, hogy megkülönböztethessük Tarján-városrészt a győri új lakónegyedétől.

Ezen túl nagy gondunk volt rá, hogy az új városrész szervesen nőjön ki a város szerkezetéből. A sugárúttal és a körúttal ezt a hajlékonyságot, beleilleszkedést szándékot fejeztük ki. Az első ütemben a körtőlterés végül futó, legyezőszerűen elhelyezkedő házak kellemes rálatást biztosítanak, nem jelentenek gyűrűszerű zárt-ságot. Levegős, udvaros tereket alakítottunk ki közöttük. Ha majd a növényzet is odakerül, egészen lakályosnak tűnik.

A 2. és 3. ütem közötti részt érzem a leggyöngébbnek, mivel elől csak a rövid házak vannak. Amikor még blokkos épület volt a területre tervezve, ezek három lépcsőházak voltak. De odakerülnek a dunaujvárosi házak; ezek kettő vagy négy lépcsőházak. De rövidebbre vettük őket. Így tudunk a magas házaknak helyet szorítani, amelyek viszont, úgy érzem, szép látványt nyújtanak majd a tő körül. Ha a Csillag tér felől jövőnk Tarjánba, akkor elég kedvező irányból haladva egy kicsit furcsának tűnnek a nagy kopasz falak és az aránylag rövid épületek.

Törekedtünk arra, hogy az alapfokú intézmények, iskola, óvoda, bölcsőde, üzletek a legfontosabb közlekedési irányokba kerüljenek. Hogy az itt lakó ne kényserüljön munkába menet először ellenkező irányban az óvodába menni, és ugyanott visszajönni. Ezzel a szándékkal elérjük, hogy amikor munkából jön haza az itt lakó, leszáll a járműről, kerülő nélkül, mivel minden útjába esik, bevásárolhat, az óvodából elhozhatja a gyerekeket. A temető és a technikum között is húzunk egy gyalogutat a gedői iskolához, hogy kerülő nélkül hozzáférjenek az itt lakók üzletekhez, járművekhez.

Magyarországon is végeztek már olyan szociológiai fölmérést, hogy mi az az építészeti egység, ahol még egy nagyobb közösség kialakul. Ennek a normáját 4-5000 főből állapították meg. Ez a szám olyan tömeget jelent, amelynek a vonzása összetartozóvá teheti az itt élőket. Nagyobb egységek már idegennek tűnnek. Más kritérium szerint az nevezhető egy egységnek, ahol a 6-8 év körüli gyerek is el tud igazodni az épületek között. Meg tudja a házakat egymástól különböztetni.

Nagyjából három, három és fél ezer lakos kerül Tarjánban egy egységbe. Az egységeket igyekeztünk egymástól jól elkülöníteni. Szé-

lesebb zöld sávokkal, utakkal és változatos beépítéssel.

Az oktatási intézményeket igyekeztünk az egységek belsejében elhelyezni, valamint a játszótereket is, mintegy védetté téve őket a forgalomtól, zajoktól. De ezek fölfűződnék a fő gyalogút rendszerére. Reméljük, a lakosok örömmel használják majd ezeket a sétányos gyalogutakat. Tulajdonképpen ha elkészül a városrész, akkor ezeket a sétányokon haladva az intézményeket körbe lehet járni. Ez köti össze a gyalogos számára Tarján lakóegységeit is. Azt hisszük, akik ezeken a gyalogutakon járnak, azoknak építészeti szempontból változatos élményben lesz majd részük. Igyekeztünk az új körúton haladóknak is adni ebből az élményből, de nekünk ennél sokkal fontosabb, hogy akik naponta végigjárnak a városrészen, azok ne valami monoton, nyomasztó városképet lássanak. Lehetőleg ezek a sétányok soha sem mennek a tizemeletes házak tövében, hanem távolabb fölül. Az épületek változatoságát szereti a szem, s az ember nem érzi a háztömegek súlyát. Városképileg sokat használna az építésznek, ha több egyedi megjelenésű épülettel dolgozhatna. Elményszerűbb hatást tudnánk kelteni velük, akár az idegen számára is. Ha a kb. két és fél kilométer körbefutó gyalogúttal végigjárjuk, egyúttal érintettük is minden lakóegység központját és mikroközpontját, s egyúttal ez gazdag élményt nyújt majd, mert minden egységet és központot másféleképp alakítottunk ki. Lehet, ha egyszerűen épületek Tarján, a központok is jobban hasonlítanak egymásra. De változatos az építészeti technológia, valamint az egységeket más-más tervezők készítik, más-más felfogásban, s ez változatos képet nyújt a megjelenésben.

Tarján laksűrűsége hektáronként, 10 000 négyzetméteren 450 fő. A Szeged környéki községekben ugyanerre a területre 15-18 lakos jut. A Belváros átlagos laksűrűsége hektáronként 100-110 fő. A Tarján laksűrűsége a Lenin körúton belüli városrészrel azonos.

A Tarjánban épült új házak műszakilag 1000 évig is házak lehetnek. Megfelelően elkészített vályogházak is megélik a 150-200 évet. A téglaházak évszázadokat. A vasbeton műszakilag soha nem mehet tönkre. De ezek a házak erkölcsileg tönkremehetnek, lezülhetnek. A ház erkölcsi züllése az, amikor elgyekeznek belőle az emberek. Állandóan csereberélik a lakást. Ha elfoglalják is, átmenetnek tekintik. Az erkölcsi züllés útjára jutnak legelőször a belső konyhas kislakások.

A fejlődés hazánkban is nagy igényeket támaszt. Svédországban, ahol a legmagasabb a lakáskultúra, úgy építkeznek, hogy rendelkezésükre áll egy meghatározott terület, mondjuk meg ösztint, 100 négyzetméter fölött van általában, azon belül minden mozgatható, a falak is, amik tökéletesen hangszigeteltek. Ahogy a családnak az életkörülményei változnak, előbb szaporodik, aztán fogy, aszerint állandóan átrendezik, és nem építik a lakás belsejét. A közműveknek is olyan csatlakozásai készülnek, hogy bármiféle belső átrendezés igényeinek megfelelnek. Az ilyen házak erkölcsileg nem évelhetnek el. Mert ha egy lakó el is költözik belőle, az utána jövő a saját igényei szerint ismét át tudja alakítani. Egyszer majd mi is elérjük ezt a lehetőséget.

(Folytatjuk)

történelmi emlékeztető

25
K

1945.

január

28.

DÉLMAGYARORSZÁG

A NAP HÍREI: HARCOK BOROSZLÓ, KÖNIGSBERG ÉS POSEN KÜLVÁROSAIBAN — A SZÖVETSÉGESEK 80 KILOMÉTERRE ALLNAK STUTTGARTTÓL — HAMAROSAN ÚJABB TALÁLKOZÓRA ÜL ÖSSZE SZTALIN, ROOSEVELT ÉS CHURCHILL.

Kikapcsolt hadosztályok

London, január 27. Egy angol hírmagyarázó érdekesen világítja meg a németek kétségbeesett helyzetét. Az amúgyis gyenge német haderőnek tekintélyes része az anyaországtól elvágyva reménytelen helyzetben van. Norvégiában tíz német hadosztály várja tétlenül sorsát, a francia partvidéken mintegy 150 ezer ember van bekerítve, Lettországon 25 divízió, míg Krétán és az égei-tengeri szigeteken 25 ezer ember van pusztulásra ítéelve. Ezeknek az erőknél legnagyobb része egyetlen szövetséges katonát sem köt le. Körülbelül 45 német hadosztály a másodlagos frontokon van lekötve.

Menekültvonatok Berlinben

Berlini semleges újságírók szerint a feszültség a német fővárosban egyre nő. A menekülőket szállító vonatok egymást érik Berlinben. A fővárosban tömeggyűlések történtek, amikor Kelet-Poroszországból befutott egy vonat, szülfölva náci párttisztviselőkkel. A tüntetés a tisztviselők ellen irányult.

A német lapok hetenként csak háromszor jelenhetnek meg, kétoldalas terjedelemben. A német sajtó borúsabb, mint volt. Göbbels felteszi a kérdést, „mi történik, ha nem tudjuk megállítani az oroszokat”. Egyúttal a legborzalmasabb sorsot jósolja a német népek erre az esetre.

Mozaik

Szeged melletti kis faluba, amikor első nap betoppantak az oroszok, mindegyik házba bement egy-egy és német katonákat keresett. Az egyik házban bekötött fejű néni-

kével találta magát szembe a járőr és megkérdezte: — Némecki soldát?

A nénike összecsapta a kezét.

— Nincsen lelmem szódám, mi csak vizet iszunk.

Egy szegényes orosz szökincsű nőhöz betér egy szovjet katona. A nő mindenfélét hadart magyarul, hogy megértesse magát, de a katona leintette.

— Nye ponyemáj — mondta, és faképnél hagyta.

Másnap a hölgy felhárordva mesélte az esetet:

— Hallottatok már ekkora udvariatlanságot: azt mondta nekem, egy nőnek, hogy ne povedájjak!

A „kukucska” piacon

A zsidó stand, a szegedi „kukucska-piac” egy kis Telesi tere varázsol az arra járók szemébe. Mit árulhatnak 1945 januárjában a zsidó standok, amikor ócska — de régi anyagból való — cipőért három új nem sok, egy ócska — de régi anyagból való — ruháért három müroszt sem drága. Az első holmi, amit megpillantok a hóban leterített ponyván, könyv. A címe: Tamás úrfi csínytevéséi... Már alkuszik is rá egy néni. Sokallja érte a két pengőt. A többi árus már hasznosabb portékákkal kereskedik. Szörmszék beceksek, hosszú kabátok, meleg sapkák, cselkednek a téli holmiban szűkölködő vásárlóval. Jó párszáz pengőt elkernek az ilyen „békebeli” holmiért. Hetven pengő az ára egy agyonfoltozott, hitvány ingnek. Nagy keresletnek örvend a bőrtápláló cipő, amely a cipőkereskedéseknél már régen a régmúlt emlékek közé tartozik. Még a csizma sem ritkaság. Külön ponyvát foglal el a frissen piacra dobott orosz katonasapkák halma. Vevőik nem annyira katonák, mint inkább szabadban dolgozó munkások és a fiatalság köréből kerülnek ki.

Siklóstól Újhelyig

A vidéki hírósszefoglalónkat a Dunántúli Naplóból, a Fejér megyei Hírlapból, a Pest megyei Hírlapból, a Heves megyei Népiújságból, az Észak-Magyarországból, és a Déli Hírlap tudósításai-ból állítottuk össze.

Szobor a nagyszónynak

A legendás hírű Kanizsai Dorottyának, a siklósi vár nagyszónynak tiszteletére szobrot állítanak nyáron a hetedik siklósi városnévvel alkalmával. Kanizsai Dorottya a mihácsi vész idején elesett hősi halottak eltemetésével szerzett külön érdemeket. Amikor megsemmisült a magyar sereg, a csatamezőre tetített és 400 fogadott emberrel összeszedette a halottakat, majd egy díszes közös sírba temettette. Az egész-alakos szobor gipszmintáját a zsüri elfogadta, s hamarosan hozzákezdenek a bronzöntéshez.

Betyárszék

Eredményes volt a Veszprém megyei Tótvázsony és Nagyvázszyon közötti területen „keresgélő” néprajzkutatók munkája. A hegyes-dombos vidéken a múlt század derekán a Bakony sűrűben tanázó híres betyárvezér, Savanyú Jóska használati tárgyait találták meg. Többek között rábukáltak a „bakonyi Rózsa Sándor” keménvfából faragott S. J. monogrammal és magyar motívumokkal díszített székére is. Az új néprajzi gyű-

Tallózás a megyei lapokban

temény a nagyvázsonyi skanzen (védett néprajzi terület) egyik parasztházában helyezték el.

Vallatják a betont

Az Építéstudományi Intézet 56 millió forintért építetett Szentendrén egy építőanyagokat és újításokat ellenőrző minőségvizsgáló telepet. Vállalatok megbízására a tőlük kapott tervrajzok alapján készítik a tervező vagy az újító által elképzelt anyagokat, épületelemeket, amelyeken „kegyetlen” vizsgálatokat végeznek. Az új intézetben többek között kikísérleteztek egy könnyen összeszerelhető, kevés anyagi ráfordítást igénylő serteshizlaldát, valamint előre-gyártott elemekből összerakható közúti hidat. A házigyári termékeken terhelési és szigetelési vizsgálatokat végeznek, s az így szerzett tapasztalatokat majd a gyártómű hasznosítja. Az intézetet a tervek szerint még további 40 millió forintos költséggel bővítik.

Védett természeti értékek

Miskolc környékén a Bükk erdőrengetegekben számos természeti ritkaság található.

amelyek közül eddig mindössze négyet „védelmezték”. Ezek között talán legértékesebb a lillafüredi forrásbarlang, melynek mésztufaképződményei világhírűek. Az észak-magyarországi intézőbizottság természetvédelmi szekciója az elmúlt évben újabb 18 természeti ritkaságot kutatott fel és helyezett védelem alá. Többek között a bükk Kékmezőn levő Mátyás király fájának elnevezett hatalmas őstölgyet, a miskolctapolcai tóban meghonosodott és csupán a Jáva szigetén ismert Ambulia Seliiflora nevű vizinövényt, valamint az üdülőhely határában található „boldogsaszony papucs” nevű ritka orchidea fajtát.

Ivóvíz a hegytetőn

Több évig tartó tervezés és építés után rövidesen befejezik egy 15 kilométer hosszú csőrendszer építését, melyen ivóvizet vezetnek majd Sátoraljaújhelyről Sárospatakra. Mielőtt a víz elérné rendeltetési helyét, előbb felszivattyúzzák a Mogyoró-hegyen levő víztárolókba, hogy onnan magasabb nyomással jusson el a fiatal városba. Az idén tavasszal már az újhelyi vizet fogyasztatják a sárospatakiak. A vezetékhalózát építette 22 millió forintba került, ezután szennyvízcsatornát építenek, majd megkezdik az öreg iskolavárosban az ipartelepítést.